

KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

SEMINÁŘ K OBECNÉ DIDAKTICE

Vyučující: PaedDr. Milan Kubiátko, Ph.D.

Zpracovala: Bc. Jana Kopalová; PŘ + ZE; 329078

KURIKULUM

- ✘ Termín kurikulum byl v Evropě znám již za J. A. Komenského, ale vymizel z jazykového podvědomí. Až ve 20. století opět pronikl z angloamerického prostředí do pedagogické terminologie ostatních jazykových oblastí.
- ✘ Pojem kurikulum není jednoznačně definován. Chápe se jím většinou celek učebního plánu a sled předmětů, specifické obsahy látky, souhrn zkušeností, které získávají žáci. Vyučovací metody, prostředky a pomůcky, které odpovídají daným obsahům, adekvátní příprava učitelů.
- ✘ Prostředek realizace hlavního vzdělávacího úkolu moderní školy. Cíl je zvyšování kvality vzdělávacího standardu. Prostředek celoživotního vzdělávání člověka. Formuje jeho životní postoje a názory.
- ✘ Teorie kurikula – je to shrnující rámeček, v němž se uplatňují různé koncepce a teorie.

KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

- ✘ Teorie a výzkum učebních plánů a osnov byly rozvíjeny dlouhodobě zvláště v evropském kontextu didaktického myšlení. Některé nové přístupy přináší kurikulární hnutí. Kurikulárním hnutím rozumíme v rámci didaktiky teorii, která se orientuje na problémy plánování učení a vyučování.
- ✘ Pojem kurikulární dokumenty, které pokrývají obsah vydělávání, je pojem střešový. Zahrnuje nejen učební plány a učební osnovy, ale také učebnice, různé didaktické a metodické pomůcky pro učitele, didaktické texty pro žáky, standardy vzdělávání i evaluační standardy (testy).

SOUČÁSTI KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

- ✘ **Učební cíle:** mají se vyznačovat pokud možno jednoznačnými formulacemi. Jsou jasně strukturované a uspořádané, vyjádřené v pojmech chování žáka.
- ✘ **Modelové programy:** ty konkretizují jednotlivé obsahové oblasti, témata či vyučovací předměty. Jsou otevřené → nabízí alternativní možnosti, podporuje inovace. Umožňuje zavádět kurikula pro integrované oblasti, mezipředmětová témata, teoretické i praktické projekty.
- ✘ **Hodnocení výsledků (evaluace):** Je nedílná součást kurikula. Proto se paralelně se soustavou kurikulárních dokumentů konstruují i programy zkoušek, často ve formě testů. Tím se vytváří zpětná vazba o vhodnosti a účinnosti kurikula.

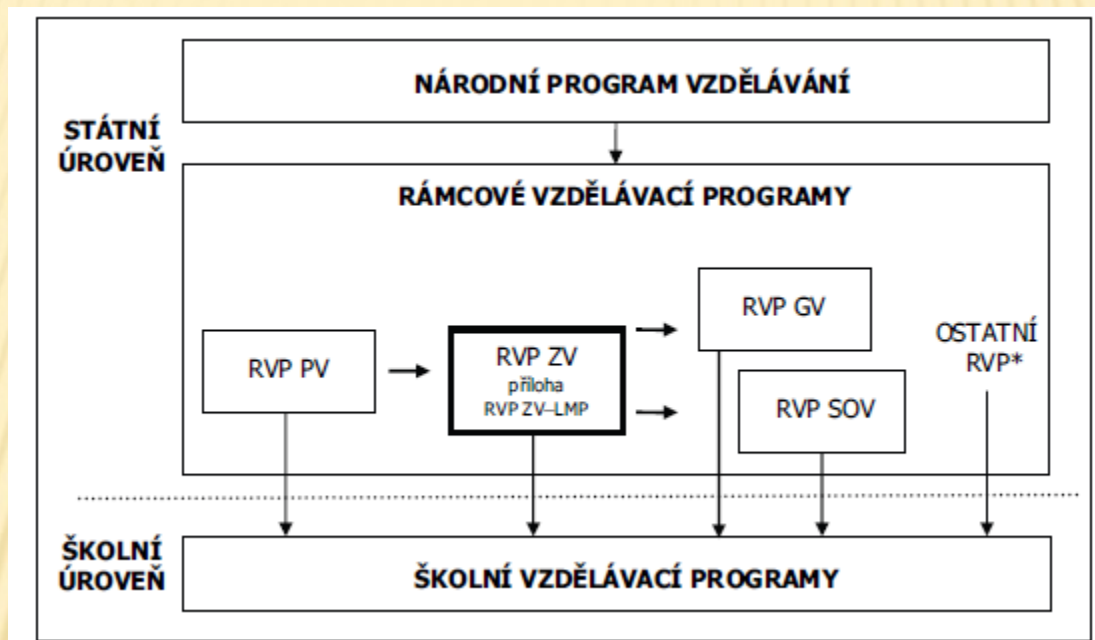
KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

- ✘ Školní kurikulární dokumenty jsou součástí plánů rozvoje škol. Specifikují kurikulární nabídku školy, vyjadřují i její profil, charakterizují vnitřní organizaci školního života. Představují často spolupráci školy, komisí učitelů s odborníky i rodiči.
- ✘ V posledních desetiletích se součástí plánování kurikula stávají obecné vzdělávací programy nazývané národní kurikulum a rámcové kurikulum.

KURIKULÁRNÍ DOKUMENTY

- ✘ Podle z. 561/2004 Sb. (školského zákona) je do vzdělávací soustavy České republiky zaveden systém kurikulárních dokumentů sloužící pro vzdělávání žáků od 3 do 19 let. Tyto dokumenty jsou vytvářeny na dvou úrovních – státní a školní (viz. Graf 1).
- ✘ Státní úroveň představují Národní program vzdělávání a Rámcové vzdělávací programy. Školní úroveň představuje Školní vzdělávací program.
- ✘ Národní vzdělávací program, rámcové vzdělávací programy i školní vzdělávací programy jsou **veřejné** dokumenty. Jsou přístupné pro pedagogickou i nepedagogickou veřejnost.

SYSTÉM KURIKULÁRNÍCH DOKUMENTŮ

Graf 1 - Systém kurikulárních dokumentů

Legenda: RVP PV – Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání; RVP ZV – Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání a příloha Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením (RVP ZV-LMP); RVP GV – Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání; RVP SOV – Rámcové vzdělávací programy pro střední odborné vzdělávání.

* Ostatní RVP – rámcové vzdělávací programy, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon – Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání, Rámcový vzdělávací program pro jazykové vzdělávání, případně další.

NÁRODNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ

- ✘ Národní program rozvoje vzdělávání v České republice vznikl na základě usnesení vlády České republiky (ze dne 7.dubna 1998)
- ✘ Přijaté cíle se staly východiskem „Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice“ zveřejněné Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy dne 13. května 1999.
- ✘ Ministerstvo se koncepcí přihlásilo k zásadě, že rozvoj školství a všech dalších vzdělávacích institucí a aktivit, podílejících se na utváření národní vzdělanosti, se má v budoucnu vyvozovat z obecně přijatého rámce vzdělávací politiky a jasně vymezených střednědobých a dlouhodobých záměrů, které mají být veřejně vyhlášeny v podobě závazného vládního dokumentu, tzv. „Bílé knihy“.

NÁRODNÍ PROGRAM VZDĚLÁVÁNÍ

- × „Bílá kniha“: systémový projekt, formulující myšlenková východiska, obecné záměry a rozvojové programy, které mají být směrodatné pro vývoj vzdělávací soustavy ve střednědobém horizontu.

RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

- ✘ Jsou to rámcové programové dokumenty, jejichž záměrem je „vymezit výsledky vzdělávání a soubor učiva k jejich dosažení, které je škola povinna zařadit do svých školních vzdělávacích programů a nabídnout je k osvojení všem žáků jako závazné“.
- ✘ RVP se začleňují do mezinárodního usilování , které se snaží vyjádřit společenské nároky na vzdělání žáků daného věku v nové úrovni a kvalitě vzdělávání.

RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

- ✘ Zdůrazňuje klíčové kompetence (souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro rozvoj a uplatnění každého člena společnosti) (V základním vzdělávání: kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní)
- ✘ Vycházejí z koncepce celoživotního vzdělávání
- ✘ Formulují očekávanou úroveň vzdělávání stanovenou pro všechny absolventy jednotlivých etap vzdělávání
- ✘ Podporují pedagogickou autonomii škol a profesní odpovědnost učitelů za výsledky vzdělávání

RÁMCOVÉ VZDĚLÁVACÍ PROGRAMY

- ✘ Vydávají se pro každý OBOR VZDĚLÁVÁNÍ (pro ZŠ, SŠ, MŠ, ZUŠ,...)
- ✘ normativně stanovují obecný rámec jednotlivých etap vzdělávání (konkrétní cíle, formy, délku a povinný obsah vzdělávání)
- ✘ Musí odpovídat nejnovějším poznatků (odborných věd, pedagogiky a psychologie)
- ✘ Jejich tvorbu a oponenturu zajišťují příslušná ministerstva prostřednictvím odborníků

PŘEHLED RVP

- ✘ Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání – RVPV
- ✘ Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání – RVP ZV
- ✘ Rámcový vzdělávací program pro gymnaziální vzdělávání – RVP GV
- ✘ Rámcový vzdělávací program (programy) pro střední odborné vzdělávání – RVP SOV
- ✘ Ostatní RVP – ty, které kromě výše uvedených vymezuje školský zákon: RVP pro základní umělecké vzdělávání, RVP pro jazykové vzdělávání, případně další.

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- ✘ Navazuje svým pojetím na RVP PV a je východiskem pro koncepci RVP pro střední vzdělávání.
- ✘ Vymezuje vše, co je společné a nezbytné v povinném základním vzdělávání žáků, včetně vzdělávání v odpovídajících ročnících víceletých středních škol.
- ✘ Specifikuje úroveň klíčových kompetencí, již by měli žáci dosáhnout na konci základního vzdělávání.
- ✘ Vymezuje vzdělávací obsah – očekávané výstupy a učivo.
- ✘ Zařazuje jako závaznou součást základního vzdělávání průřezová témata s výrazně formativními funkcemi.

RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO ZÁKLADNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

- ✘ Podporuje komplexní přístup k realizaci (vhodného propojování, volbu různých vzdělávacích postupů, metod a forem výuky – dle individuálních potřeb žáků)
- ✘ Umožňuje modifikaci vzdělávacího obsahu pro vzdělání žáků se speciálními potřebami.
- ✘ Je závazný pro všechny střední školy při stanovování požadavků přijímacího řízení pro vstup do středního vzdělávání.

TENDENCE VE VZDĚLÁVÁNÍ, KTERÉ NAVOZUJE A PODPORUJE RVP ZV

- ✘ Zohledňovat při dosahování cílů základního vzdělávání potřeby a možnosti žáků.
- ✘ Uplatňovat variabilnější organizaci na individualizaci výuky podle potřeb a možností žáků.
- ✘ Vytvářet širší nabídku povinně volitelných předmětů pro rozvoj zájmů a individuálních předpokladů žáků.
- ✘ Vytvářet příznivé sociální, emocionální i pracovní klima založené na účinné motivaci, spolupráci a aktivizujících metodách výuky.

TENDENCE VE VZDĚLÁVÁNÍ, KTERÉ NAVOZUJE A PODPORUJE RVP ZV

- ✘ Prosadit změny v hodnocení žáků směrem k průběžné diagnostice, individuálnímu hodnocení jejich výkonů a širšímu využívání slovního hodnocení.
- ✘ Zachovávat co nejdéle ve vzdělávání přirozené heterogenní skupiny žáků a oslabit důvody k vyčleňování žáků do specializovaných tříd a škol.
- ✘ Zvýraznit účinnou spolupráci s rodiči žáků.
- ✘ RVP ZP je otevřený dokument, který bude v určitých etapách inovován podle měnících se potřeb společnosti, zkušeností učitelů se ŠVP i podle měnících se potřeb a zájmů žáků.

POUŽITÉ ZDROJE

- ✘ JEŘÁBEK, J. a TUPÝ, J.: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2006, 125 s. ISBN 8087000021.
- ✘ KOTÁSEK, J. a kol.: *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice: Bílá kniha*. Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Tauris, 2001, 90s. ISBN 80-211-0372-8.
- ✘ SKALKOVÁ, J.: *Obecná didaktika*. Praha: Grada Publishing, 328 s. ISBN 978-80-247-1821-7.
- ✘ *ABZ slovník cizích slov* [online]. poslední revize nenalezena [cit. 2012-09-29]. Dostupné z WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/heliktit> >.

DĚKUJI ZA POZORNOST